

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง สตรีกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชน: ในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจของสตรีกับการจัดการขยะชุมชน การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชน ปัญหา อุปสรรค และความคิดเห็นของสตรีในการจัดการขยะชุมชน และปัจจัยลักษณะบุคคลและปัจจัยด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน ในการสร้างเครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เสร็จแล้วจึงนำไปทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.91 แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่

ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ โดยการประเมินความรู้ ความเข้าใจวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเบื้องต้นหาค่าร้อยละ การวิเคราะห์ระดับของการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชน วิเคราะห์ โดยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยลักษณะบุคคลและปัจจัยด้านสังคมกับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน โดยใช้สถิติการแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ซึ่งค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์กำหนดไว้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

5.1 สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานปัจจัยลักษณะบุคคล และปัจจัยด้านสังคม

สตรีผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ซึ่งอยู่ในกลุ่มของวัยกลางคนมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ระดับการศึกษาดังกล่าวทำให้สตรีกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถ

ไปประกอบอาชีพอื่นที่ต่ออาศัยความรู้และทักษะที่สูงกว่าได้ซึ่งประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเพราะไม่จำเป็นต้องอาศัยทักษะและความรู้ที่สูงกว่าได้ ความชำนาญงาน และทักษะมากนักจึงทำให้สตรีกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท และมีสถานภาพสมรสแล้ว

สตรีผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสมาชิกของชุมชนซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านดังนั้นจึงมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของการจัดการขยะเพราะมาจากการรวมกลุ่มและการทำกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะจากสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์สตรีที่เป็นตัวอย่างจะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ และได้เข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนเข้าร่วมเป็นบางครั้ง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมีช่วงอายุที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนจึงแตกต่างกันตามลักษณะความรับผิดชอบในครัวเรือนและชุมชน

ความรู้ความเข้าใจของสตรีเกี่ยวกับการจัดการขยะ

สตรีมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะอยู่ในระดับสูงโดยสตรีมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะ ชนิดของขยะ และการจัดการขยะ แสดงว่าสตรีมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะค่อนข้างดี เนื่องจากความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่สอบถามที่เป็นเรื่องความรู้ความเข้าใจพื้นฐานที่สามารถรับรู้ได้ทั่วไป ตามแหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ถึงแม้ว่าสตรีจะมีการศึกษาอยู่ในระดับที่ต่ำก็สามารถรับรู้ข่าวสารในเรื่องที่สอบถามได้จากแหล่งต่างๆ ทั่วไป เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อต่างๆ จากความรู้ความเข้าใจของสตรีสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ค่านิยม ความเชื่อ และนำไปสู่การปฏิบัติได้ แต่ต้องได้รับการเปิดโอกาสที่คิดและปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพราะการฟื้นฟูการจัดการขยะผู้หญิงต้องได้รับโอกาสในการจัดการเพราะสาเหตุการเกิดขยะส่วนหนึ่งนั้นก่อเกิดขึ้นตามกิจกรรมของสตรี อีกทั้งสตรีมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการขยะทั้งในฐานะผู้ใช้ทรัพยากร ผู้ผลิต ผู้บริโภค และในฐานะของผู้จัดการขยะ ประกอบกับการประชาสัมพันธ์ในการกระจายข้อมูลข่าวสารชุมชนท้องถิ่นต้องมีการเสริมสร้างและพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และการประชาสัมพันธ์จะต้องมีเนื้อหาที่มีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติประชาชนทั่วไป และสตรีผู้สร้างสรรค์ภายในครัวเรือนในฐานะแม่บ้าน จะนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันตั้งแต่ครัวเรือนไปจนถึงระดับชุมชน

การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชน

การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ พบว่า การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยรวม 2.39 โดยที่การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะด้านการตัดสินใจเป็นด้านที่สตรีมีส่วนร่วมมากกว่าด้านอื่นแต่ก็ยังคงอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนด้านการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนในการตัดสินใจ สตรีมีอิสระในการคิด ตัดสินใจในการจัดการขยะชุมชนบนพื้นฐานกฎระเบียบ ข้อบังคับของเทศบาล โดยสตรีได้ร่วมประชุมและให้การสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในการดำเนินงานของเทศบาลเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชน

สำหรับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนด้านการปฏิบัติการ พบว่า การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชนด้านการปฏิบัติการอยู่ในระดับน้อย โดยสตรีได้เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ของเทศบาล เช่น การคัดแยกขยะ ธนาคารขยะ เป็นต้น และได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของเทศบาลในการจัดการขยะชุมชน

การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนด้านผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชนด้านผลประโยชน์อยู่ในระดับน้อย สตรีได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนาด้านการจัดการขยะชุมชน ที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล และได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการมอบรางวัลแก่ครัวเรือนที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของเทศบาลในการจัดการขยะชุมชน

และการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนด้านติดตามและประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชนด้านติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย สตรีมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลสูงสุดได้แก่ สตรีได้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดการขยะชุมชนของเทศบาล และได้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลในการจัดการขยะชุมชน โดยประเด็นการมีส่วนร่วมยังถือได้ว่าสตรีมีส่วนร่วมในประเด็นเหล่านี้ในการจัดการขยะชุมชนน้อย

หากมองในภาพรวมจะเห็นว่าความรู้และความเข้าใจของสตรีเกี่ยวกับการจัดการขยะในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ มีความรู้และความเข้าใจในระดับสูง ซึ่งแตกต่างกับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชน นั้นน้อย เป็นส่วนใหญ่ จากการศึกษา พบว่า ความรู้ความเข้าใจของสตรีโดยส่วนใหญ่ ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดขยะ ชนิดของขยะ และการจัดการขยะ ว่าเกิดจากสาเหตุอะไร เป็นเพราะอะไร การรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ แต่ในทางกลับกันสตรีก็มีส่วนร่วมในการจัดการ

ขณะนั้นน้อย อาจเป็นเพราะเข้าใจ แต่ไม่ได้ลงมือทำการปฏิบัติ เนื่องจากภาระหน้าที่ที่สตรีพึงจะปฏิบัติในแต่ละวัน เช่น ทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน เป็นช่างทำหลัง ออกไปทำงานนอกบ้าน เป็นต้น ถึงแม้ทางเทศบาลเมืองแม่โจ้ จะมีการสนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนาด้านการจัดการขยะในชุมชน มีการมอบรางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ครัวเรือนในพื้นที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของเทศบาล ก็ตามสตรีก็เข้ามามีส่วนร่วมน้อย

ความสัมพันธ์ปัจจัยลักษณะบุคคล และปัจจัยด้านสังคมกับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน

ปัจจัยลักษณะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีปัจจัยลักษณะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพ ที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน

ส่วนปัจจัยลักษณะบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ไม่ต่างกัน

ปัจจัยด้านสังคมด้านตำแหน่งทางสังคม การรับรู้ข่าวสาร และการเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีตำแหน่งทางสังคมต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน

5.2 ประเด็นความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. การสร้าง โอกาส การพัฒนาระบบการเรียนรู้ในระดับชุมชน การเปิดโอกาสและให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีในการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาของชุมชน เพื่อการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของสตรีในชุมชน ซึ่งจากสถานการณ์อดีตและปัจจุบันสตรียังถือได้ว่ามีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการในระดับชุมชนหรือท้องถิ่นน้อยกว่าบทบาทของผู้ชาย โดยการเริ่มจัดการกระบวนการเรียนรู้ในระดับครัวเรือนซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในสังคม โดยชุมชนต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนของสตรีมากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งมีผลต่อการมีจิตใจที่มุ่งมั่นดำเนินกิจกรรมเพื่อครอบครัว/ชุมชนของตนเองมากกว่าระบบราชการซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา

องค์กรชุมชนหรือท้องถิ่นพัฒนาอย่างเป็นระบบก่อให้เกิดความเป็นรูปธรรมและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. การพัฒนากิจกรรม/โครงการ เพื่อให้สตรีเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งและมีหน้าที่หลักในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ เนื่องจากการมีกิจกรรมจะเป็นการเปิดโอกาสให้สตรีได้แสดงศักยภาพความเป็นผู้นำที่แฝงอยู่ในตนเองออกมา ทั้งในระดับชุมชน ระดับตำบล ซึ่งการดำเนินกิจกรรม/โครงการยังมีข้อจำกัดในเรื่องอำนาจการตัดสินใจและไม่ได้ได้รับความเป็นอิสระด้วยการตัดสินใจของคนในชุมชนเอง สตรียังมีข้อจำกัดให้ปฏิบัติงานตามความต้องการที่มาจากอำนาจการตัดสินใจของผู้ชายในชุมชนท้องถิ่นทั้งที่สตรีเป็นส่วนหนึ่งและส่วนเสริมของกิจกรรม/โครงการ หากต้องการให้การดำเนินกิจกรรม/โครงการมีความต่อเนื่องมากยิ่งขึ้นควรมีการปรับโครงสร้างการมีส่วนร่วมที่เน้นบทบาทของสตรีเพื่อก่อให้เกิดความสนใจ ความตระหนัก ต่อปัญหาและหาทางแก้ไขร่วมกัน เนื่องจากความอ่อนโยนในตัวของผู้หญิงจะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความหลากหลายของกิจกรรม การร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การคัดแยกขยะจากครัวเรือน การพัฒนาหมู่บ้าน การส่งเสริมปลูกจิตสำนึกให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน และสตรี โดยการจัดกิจกรรมเน้นบทบาทของสตรีและเด็กที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้วยความคิดที่แตกต่างระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายจะเป็นส่วนที่ช่วยเติมเต็มช่องว่างของปัญหาและการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ในการสร้างความศรัทธา ความสัมพันธ์ การระดมความคิด และการให้ความเสมอภาค ความสำคัญกับทุกกลุ่มและทุกระดับในชุมชนและท้องถิ่นจะนำไปสู่การพัฒนาที่ดีและต่อเนื่อง

5.3 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาสตรีกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชน: ในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่พบจากการศึกษาที่สำคัญซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. ความรู้ ความเข้าใจ กับการมีส่วนร่วมของสตรีกับการจัดการขยะชุมชน

การศึกษาสตรีกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชน พบว่า สตรีมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะอยู่ในระดับสูง เนื่องจากความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่สอบถามที่เป็นเรื่องความรู้ความเข้าใจพื้นฐานที่สามารถรับรู้ได้ทั่วไป ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหา และการจัดการขยะในชุมชนของสตรีจะต้องได้รับการกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก เพื่อนำไปสู่การ

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและจิตสำนึกในการจัดการขยะอย่างถูกวิธีด้วยการเริ่มตั้งแต่ในครัวเรือนซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของสตรีแม่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาสุวัตน์ ฤทธิสำเร็จ (2547) ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะคือขยะเป็นปัญหาทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่นและในระดับโลก และขาดความสำนึกถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น เป็นสาเหตุที่พบบ่อยมาก ใกล้เคียงกับการศึกษาของสุภาภรณ์ ศิริโสภณา (2549) ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชนและสังคม โดยปริมาณของขยะมูลฝอยจะเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของประชากร และเศรษฐกิจ ถ้ามีการจัดการที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกหลักสุขาภิบาลก็จะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชน ปัญหาลี้ภัยสิ่งแวดล้อม ปัญหาค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชนและปัญหาสังคมอื่นๆ พบว่าสตรีส่วนใหญ่มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับชนิดของขยะได้เป็นอย่างดีโดยสามารถแยกประเภทของชนิดขยะตามลักษณะของขยะ 4 ประเภท ได้แก่ ขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ ขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ และขยะมูลฝอยอันตราย โดยสตรีมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะ พบว่าการจัดวางภาชนะรองรับขยะบริเวณพื้นที่ชุมชนเป็นสิ่งที่จำเป็นและต้องมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนของประชากรและการใช้ภาชนะแทนบรรจุภัณฑ์ เช่น ปิ่นโต จานและกล่องใส่อาหารแทนการใช้ถุงพลาสติก ช่วยลดปริมาณการผลิตขยะจากแหล่งกำเนิดของขยะคือภายในครัวเรือนได้เป็นอย่างดี

เช่นเดียวกับการศึกษาของพลศักดิ์ ประมูทพรพาล (2540) การจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่ดีไม่ได้หมายถึง การกำจัดขยะอย่างถูกต้องเหมาะสม แต่หมายถึง การมุ่งหลีกเลี่ยงหรือลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งก็คือการก่อให้เกิดขยะน้อยลง และลดการเสี่ยงภัยจากมลพิษที่เกิดจากขยะ ดังนั้นการแก้ปัญหาขยะในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยจะต้องเน้นที่การลดการเกิดขยะจากแหล่งก่อเกิดแทนที่จะคอยควบคุมหรือกำจัดเมื่อเกิดขยะขึ้นแล้ว วิธีการที่ใช้ในการลดปริมาณขยะ คือ ลดปริมาณขยะ (Reduce) และ นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) ขยะซึ่งไม่สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ได้แล้วจึงจะต้องกำจัดโดยการฝังกลบหรือเผา ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยต่อไป นอกจากนี้สตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาขยะของชุมชนได้ง่าย เนื่องจากที่สามารถรับรู้ได้ทั่วไป ตามแหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ และสตรีมีส่วนเกี่ยวข้องในการทำให้เกิดปัญหาด้วยทำให้เกิดความตระหนักว่าปัญหาขยะในอนาคตจะเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และจะเป็นปัญหาของทุกคนในชุมชนจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องรับรู้และเข้าใจ เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เดช อิงคสิทธิ์ (2542) ที่พบว่าประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของเทศบาลและได้รับรู้ ข่าวสารจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ซึ่งแตกต่างกับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชนด้านการปฏิบัติการในระดับน้อย การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชนด้านผลประโยชน์ในระดับน้อย และการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชนด้านติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากการสร้างโอกาส การพัฒนาระบบการเรียนรู้ในระดับชุมชน การเปิดโอกาสและให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีในการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาของชุมชน เพื่อการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของสตรีในชุมชนยังมีการสนับสนุนในระดับที่น้อยเมื่อเทียบกับบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจของผู้ชาย

เพราะจากอดีตและปัจจุบันสตรียังถือได้ว่ามีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการในระดับชุมชนหรือท้องถิ่นน้อยกว่าบทบาทของผู้ชาย โดยการเริ่มจัดการกระบวนการเรียนรู้ในระดับครัวเรือนซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในสังคม โดยชุมชนต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนของสตรีมากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งมีผลต่อการมีจิตใจที่มุ่งมั่นดำเนินกิจกรรมเพื่อครอบครัว/ชุมชนของตนเองมากกว่า โดยปัญหาขยะที่เกิดขึ้นสตรีแทบจะมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงที่ทำให้เกิดปัญหาด้วย แต่สตรียังมีได้มีบทบาทที่ชัดเจนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง แม้สตรีจะมองเห็นและสนใจถึงปัญหาและพยายามที่จะเข้าไปมีบทบาทในการช่วยลดปัญหาก็คตาม เนื่องจากผลการศึกษาสตรีส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐหรือเทศบาลเกี่ยวกับการจัดการขยะและการให้ความรู้ที่ถูกต้องตามลักษณะเป็นบางครั้งเพียงเท่านั้น โดยรองลงมาสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ก็ไม่เคยได้เข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะเลยซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษานริศรา จักรพงษ์ (2539) สตรีมีส่วนเกี่ยวข้องในการทำให้เกิดปัญหาด้วย แต่ยังมีได้มีบทบาทชัดเจนในการป้องกัน และช่วยลดปัญหา แม้จะมีสตรีบางคนบางกลุ่มมองเห็นปัญหาและพยายามเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขเพื่อลดมลพิษและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่บ้างแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนสตรีทั้งประเทศ ส่วนการอบรมด้านสิ่งแวดล้อมในรอบปีที่ผ่านมาในเรื่องเกี่ยวกับขยะ ผู้นำสตรีส่วนใหญ่จะไม่ได้รับการอบรมด้านขยะมูลฝอยในอัตราสูง

กระบวนการการมีส่วนร่วมของสตรีในงานพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น สตรีจะต้องเข้ามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยจะต้องเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะกำหนดปัญหาและความต้องการของตนเอง โดยเฉพาะในขั้นตอนของการวางแผนแก้ไขปัญหาจะต้องให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีซึ่งกิจกรรม/โครงการเป็นเครื่องมือในการทำงานร่วมกัน ดังนั้นการพัฒนากิจกรรม/โครงการ เพื่อให้สตรีเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งและมีหน้าที่หลักในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ เนื่องจากการมีกิจกรรมจะเป็นการเปิดโอกาสให้สตรีได้

แสดงศักยภาพความเป็นผู้นำที่แฝงอยู่ในตนเองออกมา ทั้งในระดับชุมชน ระดับตำบล ซึ่งการดำเนินกิจกรรม/โครงการยังมีข้อจำกัดในเรื่องอำนาจการตัดสินใจและไม่ได้ได้รับความเป็นอิสระด้วยการตัดสินใจของคนในชุมชนเอง อีกทั้งสตรียังมีข้อจำกัดให้ปฏิบัติงานตามความต้องการที่มาจากอำนาจการตัดสินใจของผู้ชายในชุมชนท้องถิ่นทั้งที่สตรีเป็นส่วนหนึ่งและส่วนเสริมของกิจกรรม/โครงการ หากต้องการให้การดำเนินกิจกรรม/โครงการมีความต่อเนื่องมากยิ่งขึ้นควรมีการปรับโครงสร้างการมีส่วนร่วมที่เน้นบทบาทของสตรีเพื่อก่อให้เกิดความสนใจ ความตระหนัก ต่อปัญหา และหาทางแก้ไขร่วมกัน เนื่องจากความอ่อนโยนในตัวของผู้หญิงจะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับปรีชาติ วิไลเสถียร (2545) ได้กล่าวถึง แนวทางการในการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น คือ การร่วมกันคว่ำหาข้อมูล ศึกษาปัญหาและสาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมปรึกษาหารือวางนโยบาย ร่วมกันตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม การร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติ การร่วมควบคุมติดตามและประเมินผล จนถึงบำรุงรักษาโครงการระยะยาว และให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประชาชนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนรู้จักวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่ตนเองเป็นอยู่และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงเมื่อจำเป็นกระบวนการพัฒนาก็จะเกิดไปด้วยความสมัครใจปราศจากการบังคับ ประชาชนจะมีบทบาทหลักในการพัฒนาความสามารถและสามารถพึ่งพาตนเองได้ และผลแห่งการพัฒนาก็จะตกอยู่กับชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการปูพื้นฐานให้มีการสร้างประชาธิปไตยขึ้นในชุมชนได้อย่างมั่นคง

การศึกษาของนริศรา จักรพงษ์ (2539) พบว่า สตรีมีบทบาทในครอบครัวทั้งในทางกิจกรรมในครัวเรือน เศรษฐกิจ และกิจกรรมการผลิต สำหรับกิจกรรมในครัวเรือนสตรีชนบทจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ด้วย โดยสตรีจะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง เป็นผู้หาอาหารเพื่อตอบสนองความต้องการของครอบครัวในชีวิตประจำวัน อีกทั้งสตรีมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้บริโภค เนื่องจากจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าต่างๆ สำหรับครัวเรือนในสถานการณ์วิกฤติด้านสิ่งแวดล้อมสตรีในฐานะผู้บริโภคสามารถจะเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สตรีมีบทบาทสูงในการผลิตภาคเกษตรกรรม ในบางประเทศพบว่าสตรีเป็นผู้ผลิตอาหารถึงร้อยละ 80 ของอาหารที่ผลิตได้ทั้งหมด และเป็นผู้ที่หาอาหารพื้นฐานสตรีมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมดิน ปรับปรุงดิน การจัดการไร่นา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปอาหาร ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรงและสตรีมีบทบาทในการจัดการด้านประชากร ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรงเนื่องจากเป็นผู้ควบคุมจำนวนประชากรและขนาดของครอบครัวจะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นจะเป็นการสร้างแรง

กวดขันการใช้ทรัพยากรธรรมชาตินำมาสู่ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมหากสตรีสามารถลดจำนวนประชากรลงได้จะทำให้สตรีสามารถมีบทบาทในฐานะผู้จัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. บทบาทของสตรีกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

การที่สตรีจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมในข้างต้น เนื่องจากสตรีมีบทบาทที่หลากหลายนอกจากหน้าที่หลักในการทำงานบ้านและดูแลลูก ซึ่ง นริศรา จักรพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึง บทบาทสตรีในชนบทกับสิ่งแวดล้อม สตรีในชนบทมีบทบาทในครอบครัวทั้งในทางกิจกรรมในครัวเรือน เศรษฐกิจ และกิจกรรมการผลิต สำหรับกิจกรรมในครัวเรือนสตรีชนบทจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ด้วย เช่น การซื้อวัตถุดิบเพื่อประกอบอาหาร การเลือกของใช้ภายในบ้าน การจัดระเบียบและทำความสะอาดบ้านเรือนให้ถูกสุขลักษณะ การใช้เชื้อเพลิงในการประกอบอาหาร การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุตรหรือคนในครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้สตรียังเป็นกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ที่สุด เป็นผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของครัวเรือน นอกจากบทบาทในครอบครัวแล้ว สตรีในชนบทยังมีบทบาทในชุมชนสูงแม้ว่าในหลายๆกิจกรรมนั้นสตรีจะไม่ได้เป็นผู้นำเอง แต่จะเป็นตัวสนับสนุนที่มีอิทธิพลที่สำคัญ สตรีไทยมีความตระหนักในบทบาทของตนต่อชุมชน โดยเฉพาะตำบลและสถานที่ที่ตนอาศัยอยู่ โดยเห็นว่าตนเองควรจะมีหน้าที่ช่วยกันบำรุงชุมชนในรูปแบบต่างๆ ตามแต่หน่วยงานต่างๆ หรือชุมชนจะขอความร่วมมือ นอกจากนี้สตรีในชนบทเองยังมีความสนใจและสามารถให้คำตอบได้ว่าชุมชนของตนมีปัญหาด้านใดบ้าง มีส่วนร่วมในชุมชนและเป็นกลไกที่สำคัญในหมู่บ้าน คือเป็นการผดุงรักษาสิ่งที่ปฏิบัติมาดั้งเดิมและริเริ่มโครงการพัฒนาใหม่ๆ ในชุมชนชนบทผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเตรียมอาหารสำหรับพิธีกรรมทางศาสนา รวมถึงการเข้าร่วมโครงการใหญ่ๆของรัฐบาลเพื่อปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทเช่น การสร้างสะพาน โรงเรียน ระบบชลประทาน ซึ่งผู้หญิงก็สามารถทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชายได้ ถึงแม้สตรีในภาพรวมจะมีบทบาทที่สำคัญในชนบทกับสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาสตรีกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีส่วนร่วมในการจัดการขยะน้อย เนื่องจากการให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรี และการเปิดโอกาสให้สตรีได้แสดงถึงบทบาทที่ตนเองมีและมีความประสงค์ที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาภัยได้รับความสนใจและความไว้วางใจในระดับที่น้อย ทั้งจากการได้รับความไว้วางใจจากประชาชนทั่วไปหรือแม้แต่สตรีด้วยกันเอง ประเมินได้จากการได้รับการเลือกตั้งท้องถิ่นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและสตรีใน

ชุมชนกลับเป็นผู้ชายที่ถูกเลือกให้เป็นผู้นำของชุมชน เช่น การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น แม้ในปัจจุบันสตรีจะถูกเปิดโอกาสให้มีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้นแต่ก็ยังอยู่ในระดับที่น้อย เนื่องจากภาระหน้าที่ของสตรีในชุมชน เช่น การทำหน้าที่เป็นภรรยาในครอบครัว การเป็นช่างทำหลัง หรือสตรีออกไปทำงานนอกบ้าน จากผลการศึกษาของนริศรา จักรพงษ์ (2539) สตรีมีส่วนเกี่ยวข้องในการทำให้เกิดปัญหาด้วย แต่ยังมีได้มีบทบาทชัดเจนในการป้องกัน และช่วยลดปัญหา แม้จะมีสตรีบางคนบางกลุ่มมองเห็นปัญหาและพยายามเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขเพื่อลดมลพิษและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่บ้างแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนสตรีทั่วประเทศ

3. ปัญหา อุปสรรค และการดำเนินการของสตรีในการจัดการขยะชุมชน

การศึกษาสตรีกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชน พบปัญหาในการจัดการขยะอยู่มาก เนื่องจากทางเทศบาลไม่มาจัดเก็บขยะบ่อยถี่ังไว้เป็นเวลานาน ปัญหาในการจัดการขยะ ส่วนของกิ่งไม้ใบไม้ ยังมีการเผา เนื่องจากไม่มีเครื่องมือย่อยเศษไม้ ใบหญ้า จำนวนปัญหาขยะชุมชนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเพิ่มมากขึ้นทั้งจำนวนนักศึกษาในมหาวิทยาลัย อัตราการเกิดของประชากรในเขตเทศบาล โดยที่การปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชนยังอยู่ในระดับต่ำประกอบกับคนในชุมชนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างเป็นระบบซึ่งจุดกำเนิดของขยะจะเริ่มที่แต่ละครัวเรือน และนำมาทิ้งรวมกันไว้ภายในชุมชนจึงมีจำนวนขยะที่เพิ่มขึ้น ซึ่งการจัดการของทางเทศบาล ไม่มีที่ทิ้งขยะอีกทั้งการจัดเก็บขยะยังได้รับความสนใจจากทางเทศบาลอยู่ในระดับที่น้อยการจัดเก็บไม่ทั่วถึง และขยะเป็นพิษไม่มีที่รองรับในการทิ้ง การจัดเก็บและการทำลายยังไม่มียระบบที่ชัดเจน

การศึกษาสตรีกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชน พบว่า สตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้มีการคัดแยกขยะภายในบ้าน โดยแยกใส่ถุงตามลักษณะของขยะภายในบ้านแต่การนำไปทิ้งก็ทิ้งที่ถังเดียวกันหมด เนื่องจากถังขยะที่เทศบาลจัดเตรียมเพื่อการรองรับขยะจากบ้านเรือนและชุมชนมิได้แยกตามประเภทของขยะ เช่น ถังสีแดงขยะอันตราย ถังสีเขียวขยะรีไซเคิล ถังสีเหลืองขยะทั่วไป และถังสีฟ้าขยะเน่าเสีย ซึ่งเทศบาลจะมีถังขยะให้เป็นจุด จุดละหนึ่งถังเพียงเท่านั้น จึงไม่สามารถที่จะแยกประเภทตอทิ้งตามชนิดของขยะได้ เมื่อรถขยะของเทศบาลมาจัดเก็บก็เก็บไปรวมกัน จำนวนถังขยะก็ไม่เพียงพอต่อจำนวนขยะที่แต่ละบ้านนำมาทิ้ง บางจุดก็ไม่มีถังขยะเลย มีความสอดคล้องใกล้เคียงกับผลการศึกษางานของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย (2550) การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ หรือการรณรงค์ให้ประชาชนมีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือนหรือจากแหล่งกำเนิด ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเวลา ไม่มีขยะมูลฝอย

ตกค้างเกิดขึ้นการรณรงค์การลดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือน เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของครัวเรือนเป็นหลัก หากสมาชิกในครัวเรือนหรือหัวหน้าครัวเรือนไม่เห็นความสำคัญก็เป็นไปได้อากที่จะทำให้สำเร็จได้ อย่างไรก็ตาม หากครัวเรือนมีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ถูกต้องแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็ควรวางแผนการจัดเก็บขยะมูลฝอยตามประเภทของขยะมูลฝอยที่ได้มีการคัดแยกไว้แล้วด้วยเช่นกัน

การศึกษาศาสตร์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชน พบว่าอุปสรรคในการจัดการขยะสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ โดยการจัดการขยะในชุมชนไม่ค่อยมีความร่วมมือกันทางเทศบาลไม่ได้ประสานงานกับชุมชนและคนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหา การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับรายละเอียดในการจัดการคัดแยกขยะยังมีไม่มากพอ ประกอบกับทางเทศบาลก็ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการชี้แจงรายละเอียดดังกล่าวเท่าที่ควร ประกอบกับการจัดเก็บขยะของทางเทศบาลมาไม่ตรงเวลาและไม่มาเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ จำนวนถังขยะที่เทศบาลจัดเตรียมไว้ให้ในบริเวณต่างๆ ไม่เพียงพอต่อจำนวนของประชากรและจำนวนของขยะที่เพิ่มขึ้นทุกวัน การจัดเก็บขยะไม่ทั่วถึงในเขตพื้นที่ชอยแคบๆ ส่วนมากจะเน้นการจัดเก็บบริเวณถนนสายหลักเป็นสำคัญ และการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ยังมีอยู่น้อยและไม่ทั่วถึงสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิไลวรรณ ต้นตระกูลไชย (2545) ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยคือ ปัญหาด้านการจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล การขาดความร่วมมือและขาดจิตสำนึกในการรักษาความสะอาดในพื้นที่ การขาดการประชาสัมพันธ์และกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด

การศึกษาศาสตร์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนเสนอแนวทางแก้ไขการจัดการขยะชุมชน โดยจะต้องมีการรณรงค์อย่างเคร่งครัด มีกฎระเบียบและกฎหมายที่ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมสามารถปฏิบัติได้จริงและต้องมีบทลงโทษสำหรับคนที่กระทำผิดหรือไม่ทำตามข้อบังคับ ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะกับคนอาศัยอยู่ในชุมชน ต้องมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชนอย่างเป็นระบบและฝึกจนเกิดเป็นนิสัย สอดคล้องกับผลการศึกษาของการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2550) การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลแก่ประชาชนทุกระดับ รวมทั้งผู้นำท้องถิ่น โดยควรให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความสำคัญที่จะต้องมีการจัดการขยะมูลฝอย ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การเข้าถึงความรู้ดังกล่าวนี้ควรผ่านกระบวนการฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานหรือท้องถิ่นอื่นๆอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำเป็น โครงการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยได้ โดยให้ผู้นำชุมชนเข้าร่วมโครงการจากนั้นนำคณะ

ไปศึกษาดูงานในท้องถิ่นที่มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีและถูกหลักสุขาภิบาล โดยต้องมีการคัดแยกขยะตั้งแต่จุดเริ่มต้นของขยะคือในครัวเรือนเป็นลำดับแรก เพื่อนำมาทิ้งตามถังในหมู่บ้านอย่างถูกลักษณะ การจัดเตรียมและตั้งถังขยะของทางเทศบาลต้องมีมากเพียงพอต่อจำนวนของประชากร และขยะที่เพิ่มขึ้น จะต้องแยกถังตามประเภทของขยะด้วยเช่นกัน เนื่องจากมีการคัดแยกขยะมากจากบ้านเรือนแล้วแต่พอนำมาทิ้ง ไม่มีถังขยะแยกตามประเภทสุดท้ายก็นำขยะมาทิ้งรวมกัน ลดจำนวนขยะ โดยการรณรงค์ใช้ถุงผ้าหรือถุงกระดาษแทนการใช้ถุงพลาสติก การร่วมมือกันของหน่วยงานใกล้เคียงในการหาที่กำจัดขยะอย่างถาวร การจัดเก็บขยะจะต้องเพิ่มคุณภาพในการจัดเก็บตรงตามเวลา เน้นลักษณะของการบริการประชาชนเป็นหลัก การร่วมมือกันของประชาชนในชุมชนอีกทั้งการประสานงานระหว่างองค์กรกับประชาชนในชุมชนในการหาทางแก้ไขปัญหาก็เป็นระบบ

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าความหลากหลายของกิจกรรม การร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การคัดแยกขยะจากครัวเรือน การพัฒนาหมู่บ้าน การส่งเสริมปลูกจิตสำนึกให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะเด็ก เยาวชนและสตรี โดยการจัดกิจกรรมเน้นบทบาทของสตรีและเด็กที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้วยความคิดที่แตกต่างระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายจะเป็นส่วนที่ช่วยเติมเต็มช่องว่างของปัญหาและการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี ในการสร้างความศรัทธา ความสัมพันธ์ การระดมความคิด และการให้ความเสมอภาค ความสำคัญกับทุกกลุ่มและทุกระดับในชุมชนและท้องถิ่นจะนำไปสู่การพัฒนาที่ดีและต่อเนื่อง

4. ปัจจัยลักษณะบุคคลและปัจจัยด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชน

การศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะบุคคลและปัจจัยด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชน ปัจจัยลักษณะบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน เนื่องจากอายุที่แตกต่างกันก็จะมี ความสนใจต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทวีป ยอดเสรี (2538) อายุเป็นปัจจัยที่ทำให้คนเรามีความแตกต่างกัน คนที่มีอายุต่างกันจะมีความรู้ ความรับผิดชอบ ประสิทธิภาพ ความสนใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความจำ และวุฒิภาวะทางด้านต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไปบุคคลที่มีอายุต่างกัน

อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชนสตรีที่มีอาชีพต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภางค์ จันทวานิช (2534) ความแตกต่างในสถานภาพและบทบาทของบุคคลที่ปรากฏแตกต่างกันไปในแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับเกณฑ์ หรือวิธีการในการจัดลำดับช่วงชั้นสถานภาพที่มีอยู่ อาชีพถือเป็นตัวบ่งชี้ที่ดีที่สุด และอาชีพคือตัวแปรที่แทรกกลางอยู่ระหว่างการศึกษากับรายได้

ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน โดยระดับการศึกษาที่ต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชลธิชา ตั้งอัน (2531) พบว่า แม่บ้านที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่ามีความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติในการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลในครัวเรือนมากกว่ากลุ่มแม่บ้านที่มีการศึกษาอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยม มีโอกาส มีความสนใจ ในการรับรู้ข่าวสารในเรื่องของการจัดการขยะมากกว่า จึงนำไปปฏิบัติได้มากกว่านั่นเองและด้านสถานภาพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน ที่มีสถานภาพต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน

ส่วนด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สตรีที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ไม่ต่างกัน เนื่องจากรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นเกณฑ์แสดงสถานภาพที่มีอยู่ทำให้รายได้ที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิไลวรรณ ต้นตระกูลไชย (2545) รายได้เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย

ปัจจัยด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตำแหน่งทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน เนื่องจากตำแหน่งทางสังคมบ่งบอกฐานะทางสังคมหรือชุมชนที่อาศัยอยู่ว่ามีบทบาทต่อชุมชนมากน้อยเพียงใดซึ่งสอดคล้องใกล้เคียงกับผลการศึกษาของจิระชัย ไกรกังวาร (2544) และผลการศึกษาของวิไลวรรณ ต้นตระกูลไชย (2545) การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย

การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน สตรีที่รับรู้ข่าวสารต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกันสอดคล้องใกล้เคียงกับผลการศึกษาของสุธีรัตน์ มหาสิงห์ (2542) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแตกต่างกันมีบทบาทในการจัดการขยะในครัวเรือนที่แตกต่างกัน

การเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน เนื่องจากการเข้ารับการอบรมหรือร่วมกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ โดยการสร้างเครือข่ายสตรีทั้งภายในและภายนอกชุมชนในการมีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาขยะของชุมชนได้ ดังนั้นสตรีที่เข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนแตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องใกล้เคียงกับผลการศึกษาของปีทมา จันทรวิโรจน์ (2542) กลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือร่วมกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ แต่มีความสนใจมากต่อสิ่งแวดล้อมและให้ความร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นอย่างมาก

5.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ปัจจุบันปัญหาขยะกลายเป็นปัญหาที่ไม่สามารถมีทางแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ควรมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ในเรื่องการลดปริมาณขยะ ด้วยการคัดแยกประเภทขยะ จากแหล่งกำเนิดเพื่อจะได้นำขยะบางส่วนกลับมาใช้ได้
2. ทางเทศบาลควรเปิดให้มีองค์กรอิสระ เช่น สื่อมวลชนในพื้นที่ สถาบันการศึกษาในพื้นที่ มาทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของเทศบาลด้วยเพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกพื้นที่ของเทศบาลอย่างเท่าเทียมกัน
3. ถึงแม้บทบาทและหน้าที่ของสตรีโดยรวมจะมีบทบาทสูงก็ตาม แต่ในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ สตรียังมีส่วนร่วมในการจัดการขยะน้อย ควรการแก้ไขปัญหาคกระทำโดยการให้ความรู้สร้างความเข้าใจ โดยการจัดทำคู่มือแนะแนวทางการมีส่วนร่วมในงาน โครงการต่างๆ รวมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง หรือจัดหน่วยเคลื่อนที่ออกพบปะแบบถึงตัวในชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีคุณภาพมากขึ้น